

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3calcz.htm>

9395458

První vzorek jsme odebrali z černé skici zvířete (jelena?) při levé straně vchodu do boční jeskyňky, druhý ze sintrového povlaku, který překrývá zadní část zvířecího těla. Výsledek přímo z malby je 680 ± 40 BP (GrA-28556); po kalibraci se dostáváme do časového intervalu od roků 1275–1305 po roky 1365–1385 (1sigma), resp. 1265–1325 až 1345–1395 (2 sigma), což by odpovídalo středověku. Datum ze sintrového příkrovu se získat nepodařilo.

Nejdůležitější výsledek přinesl třetí vzorek, odebraný z geometrického vzorce lokalizovaného v dominantní poloze na stěně boční jeskyňky (obr. 6). Výsledek měření je 4420 ± 50 BP (GrA-28558); po kalibraci jde o interval od roků 3265–3240 po roky 3100–2925 př. n. l. (1 sigma), resp. 3330–3215 až 3130–2915 př. n. l. (2 sigma), což rámcově odpovídá eneolitu. Lze konstatovat, že geometrické motivy na skalní stěně skutečně připomínají rytou výzdobu keramiky, např. keramiky kanelované.

Přestože se tedy nepodařilo prokázat magdalénské či halštatské stáří maleb, což bychom v Býčí skále logicky očekávali, jde o první případ prehistorického skalního umění v České republice. Vzhledem k významu tohoto zjištění jsme na podzim 2005 v této jeskyni odebrali doplňující sérii vzorků, opět z kreseb samotných i ze sintrového povlaku.

Jiří Svoboda

Literatura

- Svoboda, J.A., van der Plicht, H., Balák, I. 2005: Býčí skála Cave, Czech Republic: Radiocarbon dates of rock paintings. *International Newsletter on Rock Art* 43, 7–9.
- Valladas, H., Cachier, H., Maurice, P., Bernaldo de Quiros, F., Clottes, J., Cabrera Valdes, V., Uzquiano, P., Arnold, M. 1992: Direct radiocarbon dates for prehistoric paintings at the Altamira, El Castillo and Niaux caves. *Nature* 357, 68–70.

Resumé

Habrůvka (Blansko district). Býčí skála Cave. Aeneolithic.

Býčí skála is the main underground network in the middle part of the Moravian Karst, and it is famous as an offering or burial site of the Hallstatt period. The walls of the main passage, between the actual entrance and the first (Šenk's) siphon, are covered with historical inscriptions, dates, and signatures. Some of this graffiti is worth special mention: in particular, the figure of a cervid (deer?) and a geometric pattern (both are black in color). These drawings were found at the end of a large side cavity called the Southern Prong, far from the entrance and from daylight. Because the Upper Paleolithic, mainly Magdalenian, occupation layers have been documented here since the end of the 19th century, it had been suspected that the zoomorph painting might date to the same time-period.

The first ^{14}C datings by H. van der Plicht (Groningen University) did not confirm these expectations. The first sample was taken from the animal figure and the second one from the travertine covering its back. The result from the painting is 680 ± 40 BP (GrA-28556). After calibration the interval would be from 1275–1305 to 1365–1385 AD (1 sigma) and from 1265–1325 to 1345–1395 AD (2 sigma), which indicates the Middle Ages. No date could be obtained for the travertine.

The third sample taken from the geometric pattern (Fig. 6) yielded a date of 4420 ± 50 BP (GrA-28558); after calibration, the interval would be between 3265–3240 and 3100–2925 BC (1 sigma) and 3330–3215 to 3130–2915 BC (2 sigma). This age corresponds to the Aeneolithic, a quite complex time-period in Moravia with a rapid succession of several cultural entities. The geometric pattern on the cave wall recalls certain patterns engraved on ceramic vessels of this time, as for example, in the Baden culture. Additional samples were collected for further dating.

HLINSKO (okr. Přerov)

Lom Podhůra. KNP. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na podzim roku 2005 se podařilo prostřednictvím opakovaných povrchových sběrů zajistit soubor pravěkých nálezů v areálu lomu Podhůra u Lipníka nad Bečvou. Koncentrace eneolitického osídlení byla doložena několik metrů od západního okraje těžní jámy kamenolomu. V této poloze se místy výrazně rýsují sídlištní objekty, jejichž tmavě zbarvené výplně ostře kontrastují s okolním světlým podložím. Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 240 m. Výšinné sídliště se nachází v bezprostřední blízkosti známé výšinné opevněné osady lidu bádenské kultury na Hlinsku a zaujímá výraznou strategickou polohu, ze které se naskýtá mimořádný výhled do Moravské brány (obr. 7).

Obr. 7. Hlinsko – lom Podhůra. Pohled na skryvku v lomu. Hlinsko – Steinbruch Podhůra. Augenblick auf den Ambraum des Steinbruches.

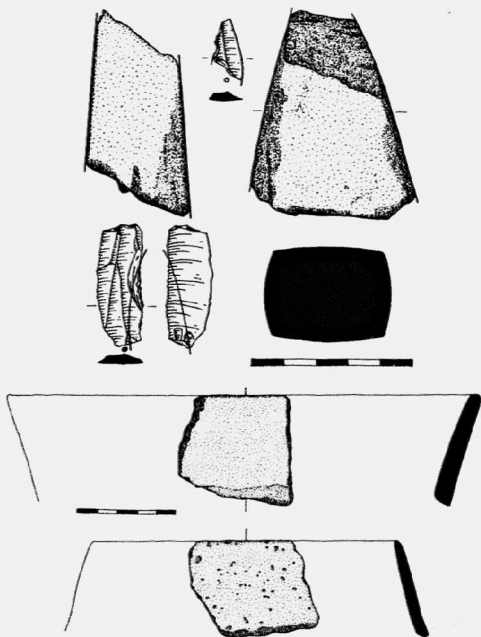
Z prostoru skryvky nad lomem pocházejí nepočtené nálezy keramiky, kamenné štípané a broušené industrie (obr. 8). Z nevýrazné keramiky byly vyčleněny dva okraje z nádob, které můžeme pravděpodobně přiřadit nositelům kultury nálevkovitých pohárů. Kamennou štípanou industrií představuje mj. čepel s patrným laterálním leskem ze silicitu z glacienních sedimentů a přepálený uštěp. Pozornost však zaujímá především drobná čepelka mikrolitického charakteru s otupenými kratšími stranami artefaktu. K poslednímu uvedenému předmětu, vyrobenému ze silicitu z glacienních sedimentů, prozatím neshledáváme v eneolitu analogie. Jediný artefakt broušené kamenné industrie představuje tylová část sekery, která je zhotovena z kulmské droby.

Povrchový průzkum prokázal, že těžba ničí neznámou lokalitu, kterou lze podle hmotných pramenů přiřadit kultuře nálevkovitých pohárů. Vzhledem k poměrně rychlému postupu těžby je nezbytné zajištění stálého archeologického dohledu či příležitostného záchranného archeologického výzkumu.

Zdeněk Schenk, Martin Kuča

Resumé

Hlinsko (Bez. Přerov). Steinbruch Podhůra. Trichterbecherkultur. Siedlung. Oberflächensammlung.

Obr. 8. Hlinsko - lom Podhůra. Výběr nálezů z povrchového sběru. Kreslil Dalibor Figel.
Hlinsko - Steinbruch Podhůra. Funde aus der Oberflächensammlung (Auswahl). Zeichnung Dalibor Figel.

HRADČANY-KOBEŘICE (k. ú. Kobeřice, okr. Prostějov)

„Hůrka“. KKK, KŠK. Sídliště, pohřebiště. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rozšiřováním těžby v kamenolomu byla provedena skrývka ornice. Při této příležitosti byl proveden záchranný archeologický výzkum. Lokalita je na mapě ZM ČR 1 : 10 000, kladový list 24-42-02, identifikována těmito koordináty - 282:300; 300:367; 280:370 a 300:345 mm od Z/J sekční čáry. Lokalita se nachází na skalnaté výrazné vyvýšenině, která je dominantou kraje. Úpatí se nachází ve výšce 250 m n. m. a vrchol ve výšce 272 m n. m. Skalnaté podloží je překryto 0,5–2,0 m mocnou vrstvou sprašových půd. Nad ní se nachází ca 0,3 m ornice. Pravěké osídlení bylo prozkoumáno na plošině, která se nachází na vrcholu kopce. Prozkoumáno bylo celkem 49 sídelních objektů. Jen 11 objektů obsahovalo keramiku, z nichž 8 je možno zařadit do období eneolitu - kultury s kanelovanou keramikou.

Na ploše byly prozkoumány také 3 kostrové hroby kultury se šňurovou keramikou. Za pozornost stojí hrob H3, pravidelného čtvercového půdorysu, kde se nacházelo ve výplni hrobové jámy množství zlomků zvířecích kostí, fragmentů keramiky, kamenů a pravděpodobně lidských kostí uložených v neanatomické pozici.

Tomáš Berkovec, Jaroslav Peška

Resumé

Hradčany-Kobeřice (Kataster Kobeřice, Bez. Prostějov). „Hůrka“. Badener Kultur u. Schnurkeramik. Siedlung. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

HULÍN (okr. Kroměříž)

„U Isidorka“ (Hulín I). MMK/KNP, KZP. Sídliště, pohřebiště. Záchranný výzkum.

Při záchranném archeologickém výzkumu dálnice D1 v místech MÚK Hulín - západ (podrobná charakteristika lokality - viz kap. Doba bronzová) bylo zachyceno menší sídliště z počátků eneolitu. Jednalo se o zhruba 10 větších nepravidelných jam. Keramika nese výrazné znaky nejmladšího období kultury s moravskou malovanou keramikou, stejně jako prvky kultury nálevkovitých pohárů. Z jednoho objektu pochází zvířecí plastika. Sídliště se nachází nedaleko původního koryta potoka Hluboký v JZ cípu lokality.

Centrální část nálezů zaujímá větší sídliště kultury zvoncovitých pohárů. V souhrnu jej reprezentuje asi 20 zahloubených objektů, mezi nimiž dominují 3 exploatační jámy (hlínky) větších rozměrů, v ostatních případech jde o menší kruhové sídlištní objekty. Získáno z nich bylo množství typické keramiky, v jejímž obsahu téměř postrádáme zdobené poháry a misky, jednoznačně převažuje tzv. průvodní keramika.

V J cípu nálezů byla zachycena část birituálního pohřebiště opět kultury zvoncovitých pohárů o velikosti více než 30 hrobů, z toho 3 hroby byly žárové. Obdélné hrobové jámy se zaoblenými rohy byly orientovány v ose Z-V, přičemž typický pohřební ritus byl zachován (muži na levém boku, ženy na pravém, společný pohled k J straně). Některé prostorové hroby byly zahloubeny až 1 m pod úroveň skrytého podloží. Kosterní materiál byl zachován v nezvykle dobrém stavu. Převažovaly pohřby ve skřencové poloze na levém boku. Mezi milodary jasně dominují červené zdobené zvoncovité poháry (až 5 kusů v hrobě), velké misky s rozšířeným a někdy zdobeným okrajem, včetně exemplářů na nožkách, tzv. průvodní keramika je minoritní. Z nekeramického inventáře lze uvést dvě měděné dýčky (1 původně v dřevěné pochvě), nátepní destičky, kamenné hroty šípů, kostěné a jantarové knoflíky s V-vrtáním, spínadla nebo závěsky ve tvaru luku. Některé hroby byly bez nálezů. Za pozornost stojí výbava H 73, kde se kromě 6 nádob, 2 hrotů šípů objevila kolekce 5 kamenných artefaktů, připomínající kovotepecké náčiní v podobě kovadlinek a kladívek. Zajímavá bude jistě i petrografická analýza, neboť každý z kamenů má jinou barvu. Pohřebiště jako celek lze předběžně datovat do staršího období KZP.